

گردشگری از منظر قرآن

رحیم قربانی

مرکز بین المللی
ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورهای بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی رحمته‌الله علیه و مقام معظم رهبری عنه می‌باشد.

«جامعة المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم العالمية» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی صلی الله علیه و آله و سلم «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم» را تأسیس کرده است.

در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم

فهرست

- مقدمه (۲ آیه) _____ ۱۳
۱. مبانی گردشگری در قرآن (۴۶۰ آیه) _____ ۱۹
- قرآن، مبنای اسلامیت امور مسلمین _____ ۱۹
- اعتقاد به حقانیت آسمانی بودن انبیا و کتب الهی (تورات، انجیل، زبور و قرآن)
اصل اساسی مسلمین _____ ۲۱
- همه چیز در دنیا تحت مالکیت خداوند است _____ ۲۲
- روز واپسین تحقق پذیر و حتمی است _____ ۲۴
- تبعیت از خدا و پیامبر _____ ۲۴
- حفظ استقلال همه جانبه امت اسلامی در گردشگری _____ ۲۶
- آیات مربوط به استقلال همه جانبه مسلمین از غیرمسلمین و عدم تبعیت از آنان ۲۷
- تبعیت نکردن از غیرمسلمان اصل است _____ ۲۷
- مبنای تعامل در گردشگری بهتر است که مسائل اقتصادی نباشد _____ ۲۹
- دعوت اهل کتاب به تبعیت از اصول مشترک ادیان آسمانی _____ ۳۰
- ضرورت پایبندی به احکام اسلام به عنوان دین کامل _____ ۳۶
۱. عدم مراجعه در منازعات مسلمین به محاکم غیرمسلمین _____ ۳۶
۲. عدم توفیق کفار در گمراه کردن مسلمین فضل الهی بوده است _____ ۳۹
- دوست نگرفتن دشمنان دین _____ ۴۰
- آیه مربوط به نفی سبیل _____ ۴۰
- دادن آزادی به کفار در حیطة قوانین خودشان _____ ۴۱

۴۱. اعتماد و تکیه نکردن به کفار _____
۴۲. اقامه داد و عدالت در سرزمین اسلامی یکی از اصول مهم اسلام است _____
۴۳. عمومی بودن زمین برای بهره بردن همه بشر و همه نسل ها _____
۴۴. تعیین ارزش های مهم اجتماعی، انسانی و الهی در جامعه _____
۴۸. الگو بودن پیامبر برای مسلمانان _____
۵۱. هر انسانی مرهون اعمال خویش است _____
۵۳. ویژگی های مکه برای محوریت گردشگری و سیاحت مردم دنیا (ناس) _____
۵۳. ۱. عدم ورود کفار به مسجد الحرام _____
۵۴. ۲. زمان شناسی مناسب برای گردشگری مذهبی (حج) _____
۵۴. ۳. مراسم ذبح قربانی در برنامه حج _____
۵۵. اهمیت زمان گردشگری در گردشگری مذهبی و مناسک دینی _____
۵۵. گردشگری به مثابه آیه الهی است _____
۵۶. ملاک انسانی و متعالی در گردشگری _____
۵۶. ایمان و التزام های عملی و اجتماعی آن _____
۵۷. فساد نکردن در گردش و به دنبال رضای الهی بودن _____
۵۹. رعایت حدود الهی در گردشگری _____
۵۹. رعایت حقوق الهی در اماکن مذهبی _____
۵۹. ۱. مسئله روزه _____
۶۰. ۲. مسئله طلاق _____
۶۲. همزیستی مسالمت آمیز میان اقوام و پیروان ادیان _____
۶۳. گردشگری می تواند سبب و ابزاری برای وحدت باشد _____
۶۴. گردشگری به مثابه خیرخواهی _____
۶۴. ۱. لزوم خیرخواهی مسلمین در بلاد اسلامی _____
۶۵. ۲. دستگیری از گردشگران نیازمند دستور العمل عمومی بین مسلمین _____
۶۵. احسان و محسن بودن یکی از مؤلفه های اسلامی در ارتباطات اجتماعی است - _____
۶۸. توجه به مراتب ایمان و کفر اهل کتاب در تعامل توریسمی با آنان _____
۶۸. ۱. یکسان نبودن اهل کتاب در ایمان و کفر _____

۲. نگاه داشتن حرمت اهل کتابی که با مسلمین دوستی دارند _____ ۷۰
۳. فساد بعضی از اهل کتاب بر روی زمین _____ ۷۰
۴. لزوم عمل به شریعت توسط اهل کتاب _____ ۷۲
- تفکر و تدبیر در آیات الهی خلقت _____ ۷۳
- زیاد بودن تعداد گردشگران کافر نگران‌کننده نیست _____ ۷۶
- ملاک مفید و خوب بودن گردشگری _____ ۷۷
- پاکدامنی در روابط اجتماعی _____ ۷۸
- تبادل اموال باید با رضایت همگانی و طرفینی انجام گیرد _____ ۷۹
- اهمیت جایگاه خانواده و والدین در گردشگری و مسافرت _____ ۷۹
- رعایت امانت توسط گردشگران نسبت به مقاصد گردشگری _____ ۸۰
- مراجعه به قانون حاکم (اسلامی) در منازعات و بی اعتبار بودن محاکم غیراسلامی
(حداقل در این مورد) _____ ۸۰
- اختیار انسان‌ها در کارهای نیک و بد _____ ۸۱
- آمادگی کامل در برابر دشمنان اسلام _____ ۸۲
- ضرورت تالیف بین دل‌های کفار و مسلمانان _____ ۸۲
- رعایت اصول اخلاقی و حریم عفت و حیا در گردشگری _____ ۸۳
- دوری از فساد اجتماعی یکی از مؤلفه‌های مهم اسلامی _____ ۸۴
- اهمیت بعضی از شهرها در اسلام؛ مثل مکه _____ ۸۵
- تجلیل و تعظیم شعائر الهی _____ ۸۵
- همکاری در امور، از ارزش‌های مهم اجتماعی اسلام است _____ ۸۶
- پرهیز از بیهودگی و لودگی _____ ۸۷
- پایبندی به معاهدات و تعهدات حقوقی و بین‌المللی _____ ۸۸
- همه امور حلال برای کسانی خواهد رسید که به دنبال آن باشند _____ ۹۱
- آداب اجتماعی داخل شدن به منازل دیگران _____ ۹۳
- آداب گردشگری _____ ۹۵
۱. شیوه طی مسیر _____ ۹۵
۲. شیوه رفتار با آدم‌های بد اخلاق و بد دهن _____ ۹۵

۳. شیوه بیتوته _____ ۹۵
۴. اسراف نکردن در انفاق _____ ۹۵
۵. اقدام نکردن به قتل و زنا _____ ۹۵
۶. مرور کریمانه از کنار امور لغو و باطل _____ ۹۶
۷. به کارگیری عبرت در سیر و سیاحت _____ ۹۶
۸. ایجاد برادری _____ ۹۷
- تسهیل احکام الهی در هنگام مسافرت _____ ۹۸
۱. قصر صلاة _____ ۹۸
۲. تیمم _____ ۹۸
- تعامل سازنده دشمنان _____ ۹۹
۱. رفتار غیرظالمانه با دشمن _____ ۹۹
۲. رفتار عدالت و تقوا محور با دشمن _____ ۹۹
۳. بخشش و گذشت از کوتاهی های اهل کتاب _____ ۱۰۰
۴. حکم بین اهل کتاب مطابق با کتب مقدس آن ها _____ ۱۰۱
- رفتار صبورانه با کفار _____ ۱۰۲
- احترام متقابل ملل در اسلام _____ ۱۰۲
- طرد نکردن مراجعه کنندگان _____ ۱۰۳
- اجازه دادن به مشرکین جهت ورود به شهر اسلامی جهت آشنایی با اسلام _____ ۱۰۴
- کافران و منافقان حق ساخت و بازسازی مساجد را ندارند _____ ۱۰۴
- جلوگیری کردن از راه هدایت توسط مشرکین _____ ۱۰۶
- نگاه نادرست بعضی از غیرمسلمانان به مسلمانان _____ ۱۰۸
- گردشگری حلال بین اسلام و سایر ادیان (گردشگری حلال بین الادیانی) _____ ۱۱۰
- تأکید اسلام بر حلال بودن رزق و خوراکی _____ ۱۱۰
- مؤلفه هایی برای گردشگری حلال _____ ۱۱۲
- مواردی از حلال و حرامهایی که قرآن برای اهل کتاب برشمرده است _____ ۱۱۴
۱. حرام های عمومی _____ ۱۱۴
۲. خوراکی های حلال _____ ۱۱۶

۳. مذمت اهل کتاب درباره خوراکی حرام _____ ۱۲۰
۴. دستور به خوردن خوراکی‌هایی که نام خدا در آن‌ها برده شده است _____ ۱۲۱
۵. مذمت کفار درباره سربریدن نادرست بعضی حیوانات _____ ۱۲۲
۲. اهداف و حکمت گردشگری در قرآن (۲۵۰ آیه) _____ ۱۲۵
- بصیرت _____ ۱۲۵
- سیر و سیاحت در زمین، عامل بصیرت و رهایی از کوردلی _____ ۱۲۵
- پذیرش رسالت _____ ۱۲۶
- تأمل در سرنوشت مکذّبان (تکذیب‌کنندگان حقایق دینی و الهی) _____ ۱۲۷
- پندپذیری _____ ۱۲۷
- رؤیت آثار باستانی _____ ۱۲۸
- سیاحت برای مشاهده شهرهای ویران شده باستانی _____ ۱۳۰
۱. سبب ضرورت مطالعه احوال اقوام گذشته _____ ۱۳۲
۲. ویژگی دارالسلام در اقوام گذشته _____ ۱۳۲
۳. توالی ظلم اقوام ظالم _____ ۱۳۳
۴. سبب وفور نعمت برای گذشتگان _____ ۱۳۳
۵. سبب پدید آمدن اختلاف بین امت‌ها _____ ۱۳۴
۶. حقایق اقوام پیشین را باید از اهلش جویا شد _____ ۱۳۴
۷. سبب هلاکت اقوام پیشین _____ ۱۳۵
- یافتن شناخت و دانش نسبت به حقایق جهان _____ ۱۶۰
- عبرت‌آموزی _____ ۱۶۲
- سهولت اعتقاد به معاد _____ ۱۶۵
- دستور خدا و پیامبر به مشرکان برای سیاحت و دادن آزادی به غیرمسلمین برای گردش در شهرهای اسلامی _____ ۱۶۷
- یافتن اسرار خلقت و درک ابعاد قدرت خداوند _____ ۱۶۸
- فراهم شدن زمینه هدایت _____ ۱۷۲
- اعتقاد به یکتاپرستی _____ ۱۷۲

- پی بردن به سبب هلاکت اقوام هوسران (در نقد و بررسی گردشگری حرام) — ۱۷۲
- تعارف و شناخت بین اقوام و ملت ها _____ ۱۷۴
۳. رویکرد کلی اسلام به گردشگری در قرآن (۵۰ آیه) _____ ۱۷۵
- ترغیب همه مخلوقات و انسان ها به گردشگری _____ ۱۷۵
- ترغیب غیرمسلمانان به سیر و سیاحت و مذمت ترک سیاحت آنان _____ ۱۷۶
- ترغیب و تشویق مسلمانان به سیر و سیاحت _____ ۱۷۸
- گشودن دست به سوی اقوام از نعمت های الهی بوده است _____ ۱۷۸
- توییح کسانی که امکانات مادی دارند و مهاجرت و اقدام به کارهای خیر نمی کنند _____ ۱۷۹
- تشویق مؤمنان راستین، به سیر و سیاحت در زمین _____ ۱۸۰
- تشویق و ترغیب کفار برای گردشگری _____ ۱۸۴
- تعیین وظایف حاکمیت اسلامی در خصوص گردشگری و گردشگران غیرمسلمان _____ ۱۸۵
۴. انواع گردشگری و مشاهده معجزات الهی و نشانه های طبیعی (۱۲۰ آیه) _____ ۱۸۷
- گردشگری قبائلی و نژادی _____ ۱۸۸
- گردشگری دریایی (دریاگردی) _____ ۱۸۹
- گردشگری آب و باران _____ ۱۹۲
- گردشگری بهاری _____ ۱۹۴
- گردشگری ستاره شناسی (نجومی) در کویر و مناطقی که افق باز دارند (گردشگری آسمان) _____ ۱۹۵
- گردشگری گیاهی (شاید: بوم گردی؛ شاید: زیست گردی؛ شاید: طبیعی؛ شاید کشاورزی) _____ ۱۹۷
- گردشگری آب (دریا، رودخانه، آب معدنی) _____ ۱۹۹
- گردشگری کوه _____ ۱۹۹
- گردشگری باغ و کشاورزی (باغ گردی) _____ ۲۰۰
- گردشگری حیوانات _____ ۲۰۱
- گردشگری دامداری _____ ۲۰۲
- گردشگری باستانی _____ ۲۰۲
- گردشگری خوراکی _____ ۲۰۶

- گردشگری معنوی ۲۰۹
- گردشگری تبلیغی ۲۱۰
- گردشگری صلح ۲۱۲
۵. واژگان کلیدی قرآن مرتبط با گردشگری (۲۷۰ آیه ذیل ۳۰ واژه) ۲۱۵
- واژه سیر ۲۱۵
۱. سیر ۲۱۵
۲. سیروا ۲۱۶
۳. یُسَیِّرْکُمْ ۲۱۹
۴. یسیروا ۲۲۰
۵. أُسِرِ و أُسِرِی ۲۲۲
- واژه جری ۲۲۵
- واژه حمل ۲۲۷
- واژه هجرت، مهاجرت، هاجروا، مهاجراً ۲۲۸
- واژه کدح إلی ۲۳۳
- واژه خرج ۲۳۴
- واژه مَرَّ ۲۳۵
- ضرب فی الأرض ۲۳۶
- تبیین (آگاهی یافتن) پیش از مسافرت ۲۳۸
- تسهیل احکام الهی در هنگام مسافرت ۲۳۹
- قصر صلاة ۲۳۹
- واژه سفر ۲۴۰
۱. احکام حوادث پیش آمده در سفر ۲۴۰
- قرض و امانت ۲۴۰
۲. تسهیل احکام الهی در هنگام مسافرت (تیمم) ۲۴۲
۳. تسهیل در احکام روزه ۲۴۳
۴. سفرهای انبیا ۲۴۴

- ۲۴۴ _____ واژه ساح یسیح سیحا: فسیحوا؛ السائحون
- ۲۴۷ _____ سعی فی الارض
- ۲۴۷ _____ ۱. سعی الهی به معنای گردشگری اسلامی و حلال
- ۲۴۸ _____ ۲. سعی غیرالهی به معنای گردشگری شیطانی و غیرحلال
- ۲۵۰ _____ ۳. اخراج از دیار
- ۲۵۶ _____ واژه ربط (رابطوا)
- ۲۵۷ _____ واژه نفر
- ۲۵۸ _____ واژه یروا؛ تر (رؤیت)
- ۲۶۵ _____ واژه نجی الی
- ۲۶۸ _____ واژه اذهب الی
- ۲۷۰ _____ واژه نظر
- ۲۷۱ _____ واژه سرب (سارب)
- ۲۷۲ _____ واژه ارسل
- ۲۷۲ _____ تعبیر وسعت زمین: (ارض الله واسعة)
- ۲۷۳ _____ واژه سخر و مشتقات آن
- ۲۷۵ _____ واژه مشی و مشتقات آن
- ۲۷۷ _____ واژه سبل
- ۲۷۷ _____ واژه ظعن
- ۲۷۷ _____ واژه رحلة
- ۲۷۸ _____ واژه سلک
- ۲۷۹ _____ واژه فاجنح
- ۲۷۹ _____ قبائل و شعوب و تعارف